

“TİYATRO”

SUNUŞ

Çeviriyazı metnini yayımlamaya başladığımız ve yayımını sürdürmeyi düşündüğümüz Tiyatro, on dokuzuncu yüzyılın son çeyreğinde İstanbul’da Agob Baronyan yönetiminde haftada iki sayı çıkaran bir eğlence gazetesidir.

Tiyatro gazetesi kısa piyesler, fıkralar, son sayfaya yerleştirilen ve o günlerin gündemi ile ilgili bir karikatür ve yeni çıkan yayınlarla zenginleştirilmiştir. Mizah anlayışı bugüne nispetle daha basit düzeyde olmakla birlikte, o günlerde insanların nelere güldüklerini anlamak bakımından önemli ipuçları vermektedir.

Öte yandan, 1870’li yıllardaki İstanbul hayatı, ulaşım, evler, sağlık sorunları, şehircilik anlayışı, giyim, kültür ve eğitim gibi geniş bir yelpazeye hakim olan konu dağılımı dolayısıyla o dönem hakkında sosyoloji, antropoloji, dil, edebiyat, politika, tiyatro vb. çalışmaları yapacaklar için hayli zengin malzeme ile doludur.

Aradan hemen hemen 130 yıl geçmesine rağmen bazı unutulmuş sözcükler ve Arapça-Farsça tamlamalar dışında günümüzde bile anlaşılabilir bir dil ve akıcı üsluba yer verilmiştir. Ancak, bugün unutilan sözcüklerin daha iyi anlaşılması amacıyla metin sonunda o sayı ile ilgili küçük bir sözlük hazırlanmıştır.

Kültür hayatımızın daha iyi anlaşılması ve öz değerlerimize sahip çıkılması için kütüphane köşelerinde unutulmaya yüz tutmuş ve dayanıklı kağıt kullanılmaması dolayısıyla korunma problemi ile karşı karşıya olan bu tür eski Türkçe harfli matbu eserlerimizin bir an önce çeviriyazı çalışmalarının yapılması, bunların yayıma dönüştürülerek araştırmacıların altyapı gereksinmelerinin karşılanması gerekmektedir.

Prof. Dr. Mehmet Kanar

TİYATRO

291

Birinci sene

Cumartesi 29 Rebiülevvel 1291

Numara 14

Mahall-i idaresi: Çemberlitaş'ta Emin Bey Hanında 6 numaralı mağazadır.

Abone bedeli

Dersaadet için seneliği üç beyaz mecediyedir. Taşralar için posta ücreti zamm olunur. Abone bedeli peşinen alınır.

Nüshası kırk paradır.

İlânât bedeli

Bir defalık ilanın satırından üç kuruş alınır. Birkaç defa bastırılacak olur ise ayrıca pazarlık olunur.

Posta ücreti verilmemiş evrak kabul olunmaz.

Abonesi ay başından veya on beşinden itibaren alınır.

4 Mayıs 1290

Haftada iki defa neşr olunur eğlence gazetesidir.

16 Mayıs 1874

HAVÂDİSÂT-I DÂHİLİYE

Geçen gün tramvay önünde koşanlardan birinin kazâen ayağı kayıp düşmekle arabanın kendisini çiğnemesine pek az kalmış olduğundan böyle bir tehlikenin fimâ ba'd vukû

bulmaması için mezkur “varda”cılarının bundan sonra arabaların arkasından koşmalarına kumpanya tarafından karar verilmiştir.

*

Geçenlerde Beyoğlu’na bir firenk gelip Avrupa’nın hükümdar ve diplomat vesâir şöhretşîâr olan büyük adamlarının hey’et ve etvârını kendisine göstermekte olduğunu gazeteler yazmış ve bu havâdis vâkıa mutâbık bulunmuş ise de mezkur firengin yalnız Prens Bismark’ın bir tavr-ı mutlak ve sahîhini gösteremeyip ancak müşârünileyh için birçok muhtelif etvâr göstermekte olduğunu gidip seyr eden bir zâttan tahkîk ettik.

*

“Şark” geçen gün yazdığı tefrikada Vaznon’un “Nice hamâkatlar vardır ki onları zekîler para ile satın alırlar” sözünü derc ile zîrine şu mütâlaayı yazmıştır. “Anlaşılan Vaznon’un bu sözü yazdığı zaman daha bâzâr-ı hamâkatta kesâd var imiş.”

Bu Bizim Mütâlaamız

Bize kalırsa Vaznon bu sözü mutlaka Şark için söylemiştir!!

*

Ecnebi gazetelerinin birinde şu ettiği ilanı okuduk:

Firengin biri karısını kaybetmiş olduğundan herkim bulmaz ise yüz altın müjde vereceğini vaad ediyor.

Şu vakitte az para değil iş kârı bulmamakta.

*

Şu günlerde bir hayli gazeteler diyâr-ı ademe seyahat etmiş ve birçoğu da gitmeye müheyyâ bulunmuş olduğundan eğer bir de damga nizamnâmesi mevki-i icrâyâ konulursa olzaman hâlin ne olacağı gazete sâhib-i imtiyazları tarafından düşünölmekte idüğü ve bu halde aded-i cerâide killet ârız olacağı tevâtüren söyleniyor.

MÜTÂLAA

Mâdâmki nizâm-ı mezkûr taklîl-i eşyâ hâssasına sahibdir, egerçi ahkâmı modalara, Şarkın bend-i mahsûslarına, Şirket-i hayriyyenin nizâmâtına, kahvelerin içine konan arpalara, rûznâmenin ilanlarına, tiyatromuz matbaa sehviyyâtına ve daha bu misillü killeti menâfi-i umûmiyyeyi müstelzim olan kâffe-i mevâdda ta'mîm olursa bir kat daha fâidebahş olmuş olacağı bîştibâhdır.

BİR ZÂT TARAFINDAN ALDIĞIMIZ VARAKADIR

-Yeni bir risâle basılmış, okudunuz mu?

-Nasıl risâle?

-Sâir risâleler nasıl ise bu da öyle.

-Orası malum. Fakat bu risâlenin adı yok mu?

-Ha nasıl risâle demekten murâdınız ismini sormak mı olacak?

-Öyle ya.

-Türkçesi sırlara meydana çıkarmak ama, asıl ismi işte hatırıma gelmedi. Arapça tuhaf bir şey.

Sakin “kâşifülesrâr ve dâfi'üleşrâr” olmasın? Zira o nâmda bir risâle tab' olundu diyorlardı.

-Ha, ta kendisi. Ey, nasıl okudunuz mu?

-Hayır. Siz?

-Evet bendeniz baş tarafından bir parça okudum.

-Aman neden bahsediyor? Münderecâtı ne makûle şeylerden ibâret?

-Doğrusu bendeniz pek tedkîk ederek okumadım ama, âdeta her yerini iyice anlayamadım.

-Demek bu risâle Arabî yâhud başka bir lisân üzere müellef?

-Gerçi içinde bazı Arabî ibâreler var ise de esasen Türkçe.

-Acayip! Hiç Türkçe bir risâle okunup da meâl ve münderecâtı lâıykıyla anlaşılacak olur mu? Şimdi Türkçe kitâbet herkesin anlayabileceği bir yoldadır.

-Vâkıa öyle ama bu risâle herkesin husûsiyle benim gibi hamervâhın anlayacağı şey değil.

-Demek oldu ki müellifi âlim ve kâtib olmayarak güzelce tertib ve tahrir edememiş?

-Hayır, müellifi âlim bir zattır.

-Öyle ise risâleyi niçin anlayamadım diyorsunuz. Buna sebep ne?

-Efendim, bu risâle şerh olmayınca belki hocadan okunulmayınca anlaşılır şey değil.

-Aman birader niçin anlaşılmasın; şunun sebebini söyle. Şimdi meraktan çatlayacağım.

-Sebebi şu ki içinde şimdiye kadar hiç işitilmemiş bir takım tabirât var. İnsanın efkârına durgunluk verecek, tüylerini tahrik edecek pek çok şeyler yazılı.

-Gördün mü bir kere şimdi merakım bir derece daha ziyâdeleşti.

-Onları işitmiş yahud risâleyi okumuş olsanız daha fena ya!

-Çok şey! Bana hayret verdiniz.

-Hayret bir şey değil. Benim gibi hiddetlenmediniz ya. Çünkü bendeniz risâleyi okuduğum vakit niçin anlayamıyorum diyerek âdeta kendi kendime hiddet ettim ve bayağı ağlama derecesine geldim.

-Acayib! Hiddet edecek, ağlayacak ne var?

-Demek oldu ki size söylediğim sözler âdeta yalan gibi geliyor! Bu risâlenin yanında en güç bir muamma pek kolay bir şey kalır! Elhâsıl görülüp okunmayınca inanılmaz.

-Niçin inanmayım. Lâkin şu dediğiniz risâlenin her yeri öyle anlaşılmayacak bir sûretde mi?

-Hayır bazı yerleri pek kolay. Fakat güç dediğim yerlerini de zannedersen müneccimler bile anlayamazlar ve esas ve hakikati ne olduğunu bunun me'hazı olan kütüb-i hamse ahkâmıyla âmîl olanlar da bilemez. Çünkü bunda birtakım noktalar harfler var ki gûya onlar pek çok manaları câmi' ve âdetâ her esrâr ve eşyâyı bilmek onların tazammun eylediği manayı bilmeye mütevakıf imiş. Eğer bunların manası ebced hesabıyla anlaşılrsa bir şey değil. Fakat o hesabla da bir mana çıkmıyor. Hâsılı akıl ermez bir şey. Mamafih asıl murâd anlaşılıyor.

-Lâkin ne tuhaf sözler söylüyorsunuz!

-Niçin?

-Niçin olacak? Gâh anlaşılıyor gâh anlaşılmaz diyorsunuz.

-Gerçek öyle. Lâkin meşhurdur ki insan bektâşi olmayınca sırlarına vâkıf olamaz öyle değil mi?

-Evet.

-Öyle ise işte bu da bektâşi sırrı gibi bir şey.

-İyi ya, biraz münderecâtından bahsetseniz?

-Nâfile, ne kadar söylesem anlayamazsınız, risâleyi okumalı.

-Belki anlarım.

-Pekala, işte size bunun münderecâtından en kolay bir şey söyleyeyim de biliniz bakayım. Mesela "Bukağıyı çöz. Tomruğa vur. Senin bahçeden bir gül koparacağım." Bunlardan ne anladınız?

-Aman birader, bunlar anlaşılmayacak bir şey değil. Herkesin kullandığı yolda Türkçe şeyler.

-Canım iyi ya, bakalım ne anladınız.

-Anlayacağı meydanda. Türkçe şeyi başka ne yolda, nasıl söylemeli?

-Yok yok. Öyle değil. Siz zâhirine bakıyorsunuz öyle değil mi?

-Öyle ya.

-Pek yanlış! Ama ne kadar uzak!

-Acayib! Başka ne olabilir?

-Niçin olmaz? Bir harfin, bir noktanın yetmiş bin manası bulunur da böyle koca cümlelerin başka manası olmaz mı?

-Bari şunların manasını da söyleyiniz.

-Yok! Artık onları söyleyemem. Hem bunlar bir şey değil ki. Daha zihinlere sığmayacak neler var! Risâleyi okursanız görürsünüz.

-Çok şey! Ketm etmekde ne mana var? Sanki söyleyeceğiniz bir sır gibi.

-Ay daha anlayamadınız mı? Deminden beri yufa nefir çalmıyorum ya? Söz söylüyorum. Elbette esrar.

-Haydi diyelim ki esrar olsun. Mademki bir şey yazılarak ve risâle hey'etine konularak basılır ve halk okur, artık onu saklamak olmaz. Gerçi sır ifşa etmek pek fena şey ise de bu o kabilden olmayıp belki ihfâsından ızhârı daha iyidir. Siz söylemeyiniz. Ben risaleyi okur anlarım.

-Ha, işte şimdi işin kolayını buldunuz. Lâkin risaleyi ele geçirebilirsiniz!

-Niçin, yok mu? Basıldı diyordunuz ya?

-Evet, basıldı, hem az da değildi. Lâkin her nasılsa pek fikdânı var. Hatta bir nüshası yirmi kuruşa kadar satılıyor.

-Sahi mi söylüyorsunuz?

-Yalan söylemeye ne borcum var? Çünkü rivayete göre bazıları ellerine geçen nüshalarını yakıyorlarmış!

-Ey aceb! Bu yakmaktan murâd ne olacak?

-Murâd... Zannım ötekinin berikinin eline geçip hakkında hürmetsizlik olunmaktan vikâyedir.

-İhtimal.

TİCARET

MARSİLYA'DAN MEKTUB

Paris’de buğday piyasasına germiyyet pek azdır. Değirmenler mal almıyorlar.

(Zaten bura değirmencilerinin de aldığı yok. Mısır buğdayı yiye yiye Hind tavuğuna dönüyoruz.)

Ham şeker piyasası düşüktür. Fiyatlar yüksek.

(Tamam! Demek oluyor ki fiyatlar düşkün olursa o vakitte fiyatlar yükselecek)

Kahve fiyatına dört dört buçuk kuruş daha zamm olundu.

(Tiryakilerin haline Allah imdad eyleye).

İpek piyasasında pek soğukluk var.

(Piyasayı hamama getirmeli de terleyip ıınsın)

Pamuk ahz ve i’tâsı bu hafta iyice oldu.

(Hiç olmasaydı ne yapacaktınız? Bizim canımız yok mu?)

Kuru fasulye fiyatı yolundadır. Bu üç gün içinde bin çuval kadar Trabzon’a idhal olundu.

(Memleketi bırakıp kaçmalı!)

Yapağı satışında bir hafta evvel pek germiyyet vardı ise de bu hafta fabrikalardan gelen ordinolar kuvvetsiz olduğundan yalnız üç yüz balya satıldı.

(Bize kalırsa fiyatın geçen haftaki yüksekliğı ile bu haftaki düşkünlüğü bir aralık Omnibus kumpanyasının arabalara pamuk yastık yaptıracağı havadisi çıkıp sonradan kumpanyanın mezkur yastıkları dikenli ottan imâle karar vermesinden neş’et etmiştir.)

Pirinç fiyatı pek yüksektir.

(Tevekkeli bizim lokantalarda pilavların yarısı kum değil)

Nal pek kıt bulunuyor. Fiyatça dahi terakkî berkemâl.

(Sürücü beygirlerine binenlerin vay haline!)

*

BİR TÜCCARIN VEKİLHARÇ İLE MUHASEBESİ

T- Be canım! Şu senin hesablarından bir şey anlayamadım gitti!.. Şuraya Hüsnü Ağa nâmına bin kuruş yazılmış..

-Evet efendim, mademki yazılmış, elbette verilmiştir. Çünkü verilen şey yazılır.

T- Pekiyi. Hüsnü Ağa kim oluyor?

V- Efendim mademki bu para verilmiştir, elbette yabancı değildir.

T- Canım yabancı olmadığını da anladık. Fakat bu para niçin verilmiştir?

V- Efendim orasını kendisini çağırıp sorabilirsiniz.

T- Tamam, anlamalıyım ya!... Ey iki yüz kuruş da çarşıda birine verilmiş diye yazılı. O herif kim oluyor?

V- Ay efendim! Hepsinde birer birer sorup anlamak lazım mı ya!

T- Yüz kuruş da ... ona? ..Şalvarlıya verilmiş yazmışsın, bu neci?

V- Efendim o da yabancı değil, adını bilmediğim için öyle yazdım.

T- Tamam bunu da anlamak için ne kadar şalvarlı varsa çağırıp birer birer sormalı. Ama işi tevatür etmeye de gelmez. Sonra her kim ise şalvarını çıkarıp pantolon giyer.

V- Hem efendim sandikkârın rivayetine göre kasanız açılmış.

T- Ne? Anahtarı üzerinde mi kalmış?

V- Hayır efendim. Açık kalıyormuş. Açık!

T- Zâhir, sandikkâr kapamaya unutuyor. Ne hal ise, tenbih etmeli de bir daha açık bırakmasın. Zira içinde kağıtlar vardır.

V- Hayır efendim hayır. Murâdımı anlamıyorsunuz. Kasa hesabda açık gösteriyormuş diyorum. (Bu aralık sandikkâr içeriye girer)

T- Hah! İşte sandikkâr da geldi.

Sandikkâr- Ne olmuş efendim?

T- Bilmiyorsun değil mi?

S- Efkârınızı anladım. Fakat yemin etsem başım ağrımaz ki ben cebime bir akçe koymadım...

T- Sus canım! Diyeceğim o değil. Kasayı açık bırakmışsın da...

S- Hayır efendim. Onu da kabul etmem. Anahtarını her vakit yanımda durur. Eğer siz kırıp açmış iseniz o başka...

VARAKA

-Nereden geliyorsun arkadaş?

-Beyoğlu'ndan efendim.

-Ah birader benmeniz de gitmek istiyorum ama...

-Aması ne?

-Sanki me'yûs dönerim diye korkuyorum.

-Hay şaşkın hay! Hiç öyle bir yere giden adam me'yûs olur mu?

-Öyle ama benim tecellim tecellî değildir ki.

-Ayol Beyoğluna gitmek için tecellî lâzım değildir. Para lâzımdır para!

-Ne! Para mı? Allah sana akıllar versin. Ben zati beyin oğlundan para almak için gideceğim, sen ne söylüyorsun?

-Hangi beyin oğlundan?

-Bizim rahmetli.. beyin oğlundan

-A buda ben sana ağaoğlu demiyorum ya! Bey oğlu diyorum. Niye lakırdı anlamıyorsun?

-Canım Beyoğlu bir memlekettir.

-Vay! Nerede bu memleket?

-Hani İstanbul'un karşı tarafında adamları uzun, orta, kısa, sivri, siyah külahlı bir memleket yok mu?

-Yok!..

-Nasıl yok! Var.

-Ha. Var!

-İşte oraya Beyoğlu derler.

-Ey orada ne var?

-Efendim orada güzel güzel safalar var. Tatlı tatlı soymalar var.

-Nasıl soymalar?

-Soyma, ayartma nasıl olursa öyle.

-Demek ki orada çok hırsız var?

-Şübhe yok. Hem öyle hırsız ki insanlar soyulmak için ayaklarıyla giderler.

-Ne söylüyorsun birader? Hiç adama zabıta öyle açıktan açığa hırsızlık ettirir mi?

-Ettirmez ama ne yapsın. Onlar sokaklarda gezen hırsızlara benzemezler. Adanı gazinolarda soyarlar.

-Niçin soyuyorlar? O gazinolarda ne var ki?

-Efendim o gazinolarda birtakım matmazeller vardır. Yani evlâ halli çalgıcılar. Bazı gençlerimiz o ma... matmazellere ızhâr-ı muhabbetle mütelezziz olduklarından ayaklarıyla gidip kendilerini soydururlar. Anladın mı şimdi?

-Anladım. Fakat o halde ötekiler hırsız ise soyulanlar da ahmak demektir. Benâberin acınamaz.

-Ona şübhe yok!

İmza

M...R

FIKARÂT

Kahve Şantan matmazellerinden birine adamın biri “Gömlek değiştirir gibi haftada birkaç sevgili değiştirmek bu ne haldir?” dedikde matmazel “Ne yapayım? Sevgililer kavuna benzerler. İçlerinden bir iyisini seçmek için yüz tanesini koklamak ve muvâzene etmek lâzım gelir” cevabını vermiş.

*

Bir tama'kâr âdem ahibbâsından birine bir ziyâfet verir. Misafir sofraya yekden pilav konduğunu görerek “Bizim memlekette âdet bunu sonra koymaktır” dedikde tama'kâr “Evet! Burada da bu âdet cârîdir” demiş.

Normandiyalı bir hâkimin oğlu büyük bir memuriyete geçdikde pederi makâm-ı nasîhatte “Oğlum, sana müracaat edenleri memnun etmeye çalış” demekle çocuk “Hakkaniyeti para ile mi satayım?” suâlini îrad ettiğinden pederi “Hiç öyle bir cevher-i girânkıymet bâd-ı hevâ verilir mi?” demiş.

Şafak'ın aklının vakt-i hareketleri

Numara	ve	saat	
1	2		Zartaryan matbaasından hareketle Fünûn iskelesine, ondan Çömlekçi dükkanına, ondan aşçı dükkanına.
2	3		Mezkur matbaadan bilhurûc Letâif iskelesine yanaşayım derken yolda kömürü bitip durur.
3	4		Şark'a uğrayıp kömür aldıktan sonra Fıkra iskelesine giderken yolda fırtınaya tutulur.
4	5		Müşteri bulmak üzere manyetizm iskelesine gider. Fakat manyetizm kuvvetli geldiğinden Şafak'ı yerin dibine çeker.
5	6		Edebiyat iskelesine uğramak ister fakat dümeni kırılıp yanaşamaz.
6	7		Bilmece iskelesine uğrar. Lakin bunda da kazanı soğuyup durur.
7	8		Balık Pazarına yanaşıp kedi, köpek, fare aldıktan sonra yola revân olur.
8	9		Yola çıkar çıkmaz batar.

Agob Baronyan

İlânât

Şehzadebaşı caddesinde İbrahim Paşa hamamı karşısında kahve dükkanına muttasıl ve gâyet metîn ve vâsi bir sarnıç ile bir de mahzeni müştemil olan dokuz yüz bu kadar zirâ arsa satılacağından görmek isteyenlerin ittisâlindeki hâneye mürâcaat buyurmaları ilan olunur.

*

Hakikat nâmıyla üç cüz'e kadar neşr olunan risâle her kitab satılan mahallerde satılmaktadır.

İzzet Efendi'nin matbaasında basılmıştır.

(4. sayfadaki Resim alt yazısı)

Zavallılar arpa yüzüne hasret kaldıklarından nerede arpa kokusu alırlarsa oraya başlarını sokuyorlar!!!

SÖZLÜK

Aded-i cerâid gazete sayısı

Ahibbâ dostlar

Ahz alış

Bâzâr-ı hamâkat ahmaklık pazarı

Benâberin bununla birlikte

Bîştibâh kuşkusuz, şüphesiz
Bilhurûc çıkararak
Dâfiüleşrâr kötülükleri uzaklaştıran
Etvâr tavırlar
Fâidebahş yararlı
Germiyyet canlılık
Izhâr açığa vurma
İ'tâ veriş
İhfâ gizleme
Kâffe-i mevâd bütün maddeler
Kâşifüleşrâr sırları ortaya çıkaran
Ketm etmek saklamak
Killet azlık
Kütüb-i hamse din kurallarından bahseden beş temel kaynak.
Me'haz kaynak
Me'yûs umutsuz
Müellef yazılmış, telif edilmiş
Müşârünileyh adıgeçen
Müştemil kapsayan
Mütelezziz olmak zevk almak
Nizâmât yönetmelikler
Sandikkâr veznedar, gişe görevlisi
Sehviyyât hatalar
Şöhretşi'âr ünlü
Tabirât tabirler, terimler, deyimler
Tavr-ı mutlak kesin tavır

Tevâtüren söylenti yoluyla

Zîr alt, aşığı.

TİYATRO

1261

Birinci Sene

Çarşamba 9 Cemâziyelâhır

Numara 33

Mahall-i idâre ve matbaası

Bâb-ı âlî caddesinde 25 numaralı dairedir.

Nüshası Kırk Paradır.

10 Temmuz 1290

İlânât bedeli

Bir defalık ilanın satırından üç kuruş alınır.

Birkaç defa bastırılacak olursa ayrıca pazarlık olunur.

Nüshası Kırk Paradır.

22 Temmuz 1874

Her Cumartesi ve Çarşamba günleri neşr olunur eğlence gazetesidir.

BİR HANEYE TABİB GELMESİ

Komedyaya- Bir Perde

Eşhâs

Hekim- Hane sahibi bir çok hasta.

Perde açıldıkda Bir tabib. Hane sahibi yanı başında oturur. Hane sahibinin yanında oğlu bulunur.

BİRİNCİ MECLİS

Tabib- hasta- hane sahibi- çocuk.

Tabib: O kadar merak edecek bir şey yok. Yirmi gün deniz hamamına devam etseler iyi olurlar.

Hane sahibi: (Kendi kendine) Vah vah! Bu kadar laf için ayak teri vereceğiz.

Tabib: Artık bendenize ruhsat veriniz gideyim efendim. İşim çok.

Hane sahibi: Azıcık durunuz efendim. Oğlumun başı ağrıyor. Ona da bakınız efendim.

Tabib: (Çocuğun nabzına bakarak) Bunda bendeniz bir şey anlamıyorum efendim. Ufak bir baş ağrısıdır. Geçer.

Hane sahibi: Bir ilaç tarif etmez misiniz?

Tabib: Alnına biraz kar sürünüz. O kadar yeter.

Hane sahibi: Ha efendim durunuz, bir hastamız daha var. Bizim halayıklardan birisi geçen gece uyku uyuyamamıştı da..

İKİNCİ MECLİS

Evvelkiler, cariye

Tabib: (Cariyenin nabzına bakarak) Efendim hasta değil. Belki o gece yemek biraz az yemiş ise... onun içindir.

Hane sahibi: Bir ilaç vermez misiniz?

Tabib: Bugün çok iş görmesin. (Saatine bakarak) Ooo.. vakit geçmiş. Bendenize ruhsat verir misiniz efendim?

Hane sahibi: Azıcık daha durunuz efendim. Bir ağırca hastamız daha var. (Cariyeye hitaben) Haydi kız git de komşunun çocuğunu çağırver de gelsin. Biçare çok hastaydı...

(Cariye gider)

ÜÇÜNCÜ MECLİS

Evvelkiler, komşunun çocuğu

Tabib: (Çocuğun nabzına bakarak) Bu merak edecek bir hastalık değil efendim. Bir reçete vereyim de bir ilaç alınız. Fakat ufak bir hastalık...

Hane sahibi: (Acele ile) Hayır hayır. Reçete olmaz. Siz kendiniz tarif ediniz!

Tabib: Öyle ise efendim bir parça kınakına kaynatsın da içsin.

Hane sahibi: Pahalı bir şey değildir a.

Tabib: Hayır efendim. Kırk paralık olsa yeter.

Hane sahibi: Her ne ise efendim. Kırk para da buna gidiversin. Kendisi iyi olsun da...

Tabib: Aman efendim bendenizin acele işlerim var. Müsaade buyurunuz.

Hane sahibi: Peki efendim peki. Şimdi gidersiniz. (Komşunun çocuğuna hitaben) Ha! Senin kardeşin de geçen gün galiba gaseyân etmiş. Hazır mösyö doktor burada iken gelsin de baktıralım.

(Çocukg ider).

DÖRDÜNCÜ MECLİS

Evvelkiler, komşunun diğer çocuğu.

Tabib: (Çocuğun nabzına bakarak) Canım efendim bunda bir şey yok. Çocuktur, belki muzır bir parça meyve yedi ise ondandır. Biraz perhiz etsin. Bendenize ruhsat veriniz de gideyim artık..

Hane sahibi: Peki efendim peki. Fakat şu bizim bir cariye daha var. Ona da bakınız.

(Komşunun çocuğuna hitaben) Haydi oğlum, Gülter'i çağır.

(Çocuk gider)

BEŞİNCİ MECLİS

Evvelkiler, cariye

Tabib: (Cariyenin nabzına bakarak) Efendim buna terletici ilaç vereyim de.. onu bu gece arkasına sürünüz de terlesin.

Yataktaki hasta: (Telaş ile) Hacet yok efendim hacet yok. Geçen gün bakkaldan peynir sarılı Cerîde-i Havâdis gazetesi gelmişti. Onda Arapça'dan bir tercüme var. Ona baksın elbette terler.

Tabib: Her ne ise efendim, artık bendenize ruhsat veriniz. Zira geleli bir buçuk saat oluyor.

Hane sahibi: Peki efendim. Fakat bizim işçi ile başka iki cariye daha var. Onlara da bakınız da tamam olsun.

(Hane sahibi dışarı çıkar)

ALTINCI MECLİS

Hasta, tabib, hane sahibi, işçi, iki cariye

Tabib: (İşçinin ve cariyelerin ayrı ayrı nabızlarına bakarak) Bunların hiç birisinde bir şey yok efendim.

Hane sahibi: Geçende biraz keyfimiz yok diyorlardı da onun için. Her ne ise efendim. Birer birer ilaç tarif buyursanız.

Tabib: Peki efendim. Birer bardak limonata içsinler. (Ayağa kalkarak) Bendeniz de gideyim efendim.

Hane sahibi: Bendenize de bir dikkatlice bakınız da..

Tabib: Maşallah sizin bir şeyiniz yok. Bendenizden sağlamsınız.

Hane sahibi: (Kendi kendine) Vah vah!!! Keşke hasta olaydım da ayak teri bedava gitmeyeydi... (Tabibe) Artık gidiniz efendim. Fakat giderken Ayvazla uşaklara da bakınız.

(Tabib peki diyerek oda kapısına doğru gider. Kapıyı açamaz. Kapının açılmadığını hane sahibi görünce)

Hane sahibi: Aman efendim o kapıya bazı kere bir şey oluyor. Lütfen ona da baksanız...

Tabib: Aman efendim. Ayak teri de sizin olsun, hepsi de sizin olsun. Artık beni bırakınız gideyim.

Hane sahibi: Teşekkür ederim efendim. Hoş geldiniz, safa geldiniz. İşte hekim böyle olmalı. Allah ömürler versin efendim.

BAYAT ŞEYLER

Çörekçi Kapısı fırınının böreği

Cerîde-i Havâdisin havâdisi

Basîretin i'tizârı

Hülâsanın midyesi

Kuruçeşme'nin salatalıkları

Tiyatronun otuzuncu numarasının tarihi

Mecmua-i ma'ârifin sarrâfiyesi

Şarkın bend-i mahsusları

Fatih'teki aktarların sinamekisi
Şirket vapurlarındaki akçe tarifesi
Beyoğlu'na gelecek su
Salı Pazarı'nın sebzevâtı
Üsküdar'daki Yenimahalle kasaplarının eti
Yenicami kahvecilerinin kahvesi
Üsküdar vapurlarının biletleri
Ayasofya saatinin gösterdiği vakit
Şehir postası müvezzilerinin götürdüğü mektuplar.

MUHÂVERE

Bir gazete idarehanesinde

Müdür: Ayol hiç dikkat etmiyor musun Cumartesi günü nüshaya koyduğun hayvan istatistiği bundan yirmi gün evvel Terakki'ye yazılmış.

Muharrir: Ey yazılmış da ne olmuş?

Müdür: Hiçbir gazeteye yazılan şey yirmi gün sonra başka gazeteye konulur mu?

Muharrir: Ya adama meze diye yirmi günlük çürük elma verilir mi?

Müdür: Be adam gazetenin namusuna yazık değil mi?

Muharrir: Ya benim namusum yok mu? Yirmi günlük çürük elma meze edilir mi?

SELAMSIZ MEYHANESİNDE

-Arkadaş bir daha çakalım mı?

-Hay hay!

-Aman efendim şu rakının hali başkadır. Bendeniz bunu sâir içkilerin hepsinden ziyade severim. Çünkü efendim sair içkiler dokunuyor.

-Evet öyledir efendim çakalım.

-Ah!... Sana Rûhî'den bir beyit okuyayım dinler misin? Bendeniz Rûhî'nin eş'ârını pek severim. Her gece okurum. Zaten yarısından ziyadesi de ezberimdedir.

_Artık Fuzûlî dururken doğrusu Rûhî'yi dinleyemem.

-Vay! Sen Rûhî'yi beğenmiyor musun?

-Hayır.

-Demek olur ki ben bir şey bilmiyorum da onun için Rûhî'yi beğeniyorum.

-Ben sana "Bir şey bilmiyorsun" demiyorum. Lâkin Fuzûlî Rûhî'den a'lâdır. Bak şu beyti ne güzeldir:

Öyle sermestim ki idrâk etmezem dünya nedir

Ben kimim, sâki olan kimdir, mey-i sahbâ nedir

-Adam sende! Bu Rûhî'nin eş'ârının yanında adeta saçma gibi kalır.

-Sus be! Fuzûlî gibi bir şaire söz mü söylüyorsun?

-Evet Rûhî Fuzûlî'den iyidir.

-Hayır. Fuzûlî Rûhî'den iyidir.

-Sen ne bilirsin a efendim? Sarftan mantıktan bile bîhaber olduğun halde nasıl cesaret edip de karşımda laf söylüyorsun!

-Şimdi sandalyeyi başına geçiririm ha şuna bak! Rûhî Fuzûlî'den iyiymiş!

-Şimdi şişeyi başında paralarım ha! Sen kim oluyorsun ki?...

(Kahveci gelir)

-Sen söyle kahveci Fuzûlî Ruhî'den iyi değil midir?

Kahveci: (Kulağına yavaşça) İyidir a kuzum, kim fena diyor? Fuzûlî gibi bir dehâ var mı? Sen onun sözüne bakma.

-Ama kahveci doğru söyle Fuzûlî Rûhî'den iyi değil midir?

Kahveci: (Kulağına yavaşça) Ona şüphe mi var a kuzum? Elbette senin dediğin iyidir. Karşındaki böyle şeylerden anlamaz.

-Demek ki Fuzûlî iyi değil.

Kahveci- İkisi de iyidir a kuzum. Oturun! Kavga etmeyin!

-Gidi seni cahil! Şuna bak! Bir Rûhî Fuzûlî'den iyiymiş! Yazıklar olsun seninle bunca senelik ahbablığımıza!

-Söylediği söze bak! Bir Rûhî'yi Fuzûlî'den üstün tutuyor. Ben bir daha seninle görüşmem. Senin Rûhî dediğin bir şey bilmez.

-Allah akıl versin. Rûhî senin Fuzûlî gibi bin sene okutur. Kendine gel.

-Lanet olsun, bir daha seninle görüşürsem.

-Kahrolayım bir daha yüzüne bakarsam.

Kahveci-Be canım herkes size bakıyor. Ayıptır bağırmanın da size birer rakı getirteyim. (Arkadaşına hitaben) Şuradan iki mastika getir!

-Çak bakayım.

-Hayır istemem. Beni böyle gücendirdikten sonra...

-Ben de istemem.

-Bırak sen de! Şu sözü peşin sen çıkardın.

-Hayır evvela sen başladın.

Kahveci- Neyse o geçti. Hele siz çakmaya bakın!

(Çakarlar)

-İyi ama a kuzum şu sen benim Rûhî'mden ne istiyorsun?

-İyi ya sen benim Fuzûlî'mden ne alacağın var?

-Ne ise bırak oralarını da şimdi çakalım.

-Çakalım da çakalım.

-Çakalım da çakalım.

VÂSITA-İ MUVÂREDÂT

Sürücü Beygirleri

Vâsita-i muvâredâtımızın en ziyade sür'atlısı sürücü beygirleridir.

Tramvay Aksaray'dan Köprü başına bir buçuk saatte gelebildiği halde sürücü beygirleri bir saat yirmi dakikada geldikleri tecrübe olunmuştur.

Bu beygirler müzehanelerde canlı kadid diye konulmak için pek ziyade aranıyor idiyse de muahharan tramvay beygirleri bu işe daha ziyade layık göründüler.

Sürücü beygirlerine üç günde bir kere bir kıyye arpa verilmek ve on beş günde bir kere tımar edilmek âdettir. Bunun için tramvay beygirlerinden bahtiyardırlar.

Sürücü beygircileri meyhaneciler gibi ayık müşteriden hoşlanmayıp kendilerinin istediklerini alamasalar bile hiç olmazsa arzularının beşte birini alabildikleri için sarhoşlardan memnundurlar. Ancak firenklere de sarhoş kadar riâyet ederler fakat her nasılsa bu riâyeti firenkler istemedikleri için ekserîsinin bazı vakit şapkayı çıkarıp da fes giymesi beygircilere aldanmamak için bir tedbir olduğu işitilmiştir.

Bunların eğlencesi Pazar kayıkları gibi binmekle hasıl olmaz, karşıdan seyirle hasıl olur. Hele firenklerin bu beygirlere binip de bir eliyle şapkasını tutarak ve atın her adım atışında kalkıp oturarak gitmesinin seyri sürücü beygirlerinin gösterdikleri eğlencenin en tuhafıdır.

*

Viyana'nın umûr-i nâfia gazetesi İstanbul'da fabrikaların ilerlemek istidadında bulunduğunu ve hatta Beşiktaş'ta beş yüz amele istihdam eder fabrika mevcut idüğünü bilmünâsebe rivayet etmiştir.

(Şark)

TİYATRO

Komşulardan aldığımız haberlere göre evvelisi akşam yemek yemişiz.

*

ŞİKAGO YANMIŞ!

Şikago yanmış ama rivayetler o kadar muhtelif o kadar muhtelif ki insan şaşırıyor.

İşte size telgrafnameler:

Kasırga (Şikago'dan) 13 Temmuz

“Şikago'nun üçte biri yandı.”

Terakki'ye (Şikago'dan) 14 Temmuz

“Şikago'nun dörtte biri yandı.”

Mecmua-i Maârif'e (Şikago'dan) 14 Temmuz

“Şikago'nun üç kısmı yandı.”

Şimdi bunun hangisine inanmalı?

*

ORTA OYUNU

Müşteri: Birinci locanın biletini versenize.

Sandikkâr: Efendim birinci locanın sahibi vardır yani tutulmuştur demek isterim.

Müşteri: Ey şimdi ne yapalım?

Sandikkâr: Efendim dördüncü beşinci localar boştur. Hem birinciyle bunların hiç farkı yoktur.

Müşteri: Nasıl yok, birinci kağıtlı her ne ise dördüncü locanın biletini ver.

Sandıkkâr: Buyurun efendim.

(Helvacı)

(Dördüncü sayfa resim alt yazısı)

-Hoş geldin saka kırbası!

-Hoş bulduk peyker torbası!

Müşteriler: (Kendi kendine) Acaba bunlar bu tabirleri Cerîde-i Havâdis ile Basîret'ten mi öğrenmişler?..

KOMEDYA

PERDE 3

Eşhâs

Tosun Efendi.. Pîşekâr

Hamdi Efendi .. Kavuklu

Mehmed Efendi..

Corcine Bazan

Vesâire

Birinci Perde

Birinci perde açıldıkda herkes yerli yerinde oturmuş Corcine Bazan gider gitmez müteâkiben Tosun Efendi elinde şakşakla . Ha ha hay Bre benim pehlivanım. Zurnazen tarafından Be buyur benim pehlivanım. Bu da hesap değil. Nedir hesabın. Bir helvacı oyununun taklidini aldım çal usûl-i aheng ile efendilerime temaşa ettireyim.

İkinci Perde

Tosun Efendi, Hamdi Efendi. Cüce perde açıldıkda ortada bir dükkan ve bir ev resmi. Tosun Efendi elinde şakşakla meydanda. Hamdi Efendinin cücesi arkasında dolaşmakta iken etraftan alkış ve kakhaha sedaları işitilir ve birinci locadan nîm tebessüm alametleri görülür. Tosun Efendi Hamdi Efendiye hitaben

-Maşallah hoş geldin safa geldin saka kırbaşı.

-Hoş bulduk safa bulduk peyker torbası!

Tosun Efendi: Maşallah birader. Böyle arkada kırmızı cübbe gayet kibarâne kıyafetle nereden teşrif buyuruluyor? Flamdan mı?

Hamdi Efendi: Adam sabahleyin deniz hamamında idi. Pek güzel oluyor. Denize girdim çıktım. O yorgunlukla yolda uyuya kalmışım.

Tosun Efendi: Köftehor! Adeta kibarlaştın!

Bir müşteri: (Kendi kendine) Sende mi Basiret gazetesine döndün?..

Hamdi Efendi: Ah birader! Başıma gelenleri bilmezsin!

Tosun Efendi: Ne oldu?

Hamdi Efendi: Canım ne olacak? Oyunu ilan ettirmek için bir gazeteye gittim. Kağıt parası yokmuş. Benden kağıt parası istemesin mi? Bir de ne dese!... “Siz de medeniyet hizmetkârisiniz. Biz de medeniyete hizmet ediyoruz. Birbirimize yardım etmek borcumuzdur” diye birtakım kandırarak sözlerle yüz kırk kuruş istedi. Ne çare verdik de gitti kağıt aldı. Bugün galiba ilan edecek.

Tosun Efendi: Allah imdad eylesin birader. Gazeteciler kan ağlıyor.

Hamdi Efendi: Kan ağlıyorsa bana ne? Biz işimize bakalım.

(diyerek muhâvere imtidâd eder.)

Üçüncü perde

Tosun Efendi, Hamdi Efendi, Helvacı Ustası, ev içinde bir zenne

Bir taraftan oyun kemâl-i germiyetle icrâ edilmekte ve diğer taraftan aşıkâne tavırlarla ufak ufak kibarâne kakhaha sedaları işitilmekte ve dalkavuklar muttasıl temenna etmekte oldukları görülür ve etraftan bıyık burmak ve sakal düzeltmekle karışık tahsin sedaları işitilir. Oyun da hitâm bulur vesselam.

Agob Baronyan

(İzzet Efendi Matbaasında basılmıştır.)

Sözlük

A'lâ: üstün

Eş'âr: şiirler

Eşhâs: Kişiler

Gaseyân etmek: kusmak

İ'tizâr- özür bulma, bahane bulma

İlânât: ilanlar

İmtidâd etmek: sürmek, uzanmak, devam etmek

Kemâl-i germiyetle: olanca coşkusuyla

Kıyye: okka, kilo

Mahall-i idâre: yönetim yeri

Mecmu'a-i ma'ârif: Maarif Mecmuası

Mey: şarap

Muahharan: son zamanlarda, şimdilerde

Muhâvere: konuşma

Nîm tebessüm: yarı gülümseme.

Rûhî: Divan şairi Bağdatlı Rûhî

Ruhsat: izin

Sandikkâr: gişge görevlisi

Sarf: gramer

Sebzevât- sebzeler, yeşillikler

Sermest: sarhoş

Tahsin: beğeni, bravo

Terakki: gazete adı

Umûr-i nâfia: bayındırlık işleri.

Vâsıta-i muvâredât: taşıtlar

TİYATRO

1291

Her Cumartesi ve Çarşamba günleri neşr olunur eğlence gazetesidir.

Birinci sene

Cumartesi 24 Receb

Numara 46

Mahall-i idâre ve matbaası

Bâb-ı âlî Caddesinde 25 numaralı dâiredir.

Abone bedeli

Dersaâdet için seneliği üç beyaz mecdiyedir. Taşralar için posta

Ücreti zamm olunur.

Nüşhası

Kırk paradır.

24 Ağustos 1290

İlânât bedeli

Bir defalık ilanın satırından üç

Kuruş alınır.

Birkaç defa bastırılacak olursa

Ayrıca pazarlık olunur.

Posta ücreti verilmemiş evrak kabul olunmaz

Nüshası

Kırk paradır.

5 Eylül 1874

FAİZSİZ BANKA

-Evet öyle ya! On liraya indi de bir zarar etmeyelim dedik de satmadıktı... Şimdi işte bulduk belayı.

-Ne o? Ne söyleniyorsun?

-O vakitler satmadık ama işte şimdi el'an yok.

-Basiret mi?

-Kim bilirdi... Bu kadar aşağı düşeceği kimin aklına gelirdi...

-Mecmûa-i ma'ârif mi?

-Sat on liraya! Al paraları! Nene lâzım senin kâr etmek? Zaten para verip de almaklığımız kabahatmiş.

-Şark mı?

-Adam ne söylüyorsun Allahı seversen. Herkesin başında kavak yeli esiyor. Sen de kalkmışsın Şark, Terakki filan sayıklıyorsun.

-İyi ya a canım, söyle bakalım ne oldu?

-Ne olacak, hiç! Aldandık işte!

-Niye aldandın? Yoksa sen de “ulu resmi” (?) seyretmek için Beyoğlu Tiyatrosuna mı gittin?

-Bırak be adam zevzekliği! Benim canım burnumdan çıkıyor. Harâb oldum.

-Ey canım söyle bakalım.

-Canım bundan üç sene evveli bir Ostrotürk bankası açıldı. Bu banka memleketimizde ziraatı ilerletecekti! Kanallar açacaktı! Yollar yapacaktı! Çiftçilere ucuz faiz ile para verecekti! Elhâsıl yapacaktı, yapacaktı.

-Ey şimdi yapmadı mı?

-Yaptı ama ne yaptıysa bize yaptı.

-Ne oldu?

-Ne olacak on beş liram vardı. Bir hisse aldım. İşte şimdi bizim paralar yok!

-Ey canım piyasada alan satan yok mu?

-Satan var ama alan yok! Ben de olsam almam ya! Çünkü on beş liraya aldık bugün bir iki lira ancak ediyor.

-İyi ya bunun sebebi ne?

-Kim bilir? İşte Viyana’da kriz varmış da onun için bizim hisselerin fiyatı düşmüş.

-Bu kriz kim oluyor?

-Kim olduğunu bilmem. Bana verdiği ziyana bakılırsa bir iyi adama benzemez.

-Şimdi bu kriz hâlâ Viyana’da mıymış?

-Öyle olmalı! Çünkü bize “Kriz Viyana’dan defolursa yine sizin hisseleriniz eski fiyatını bulur” diyorlardı.

-Öyleyse birkaç kişi gidip o kriz denilen herifi oradan kovmalı.

-Her neyse Allah belasını versin sağlık selamete gelmeyeydi!

-Demek ki Şimdi sizin paralar gitti. Ne vakit kriz giderse bizim paralar gelecek.-Adam sende artık uzun ediyorsun! Bunun elbette faizi vardır a! Faizini alır oturursun.

-Re'sűlmâlını alalım da faizini de sonra...

-Vay bunun faizi de yok mu?

-Ne vakitten beri aldığım yok!

-Git al

-Veriyorlar mı ya!

-İyi ya faizsiz para olur mu?

-Olmayacak ne var! Bu kadar bankalar var ki aldıkları paraya faiz veriyor. Bir tanesi de faizsiz banka olsun!...

COĞRAFYA

Onuncu Kısım

Aksaray Kıt'asına Dair Bazı Malumat

Mevki

Aksaray denilen mahal Şark cihetinden Mehmed Efendi Sokağındaki süprüntü cezîresi. Garb tarafından Samatya. Őimal cihetinden Yenibahçe Çayırı. Cenub cihetinden Koska ile mahdûddur.

Rüzgârları

Burasının mevki'i Ostrotürk Bankasının konduları gibi pek aşağıda olduğundan ve yükselmesi de muhâl olduğundan buraya rüzgâr gelemes. Ve burası da rüzgârların ayağına gidemez. İşte bunun için burasının rüzgârlarla mülâkat ettiği yoktur ve olamayacaktır.

Bazı yolcu rüzgârlar gelirlerse de onlar da duracak bir mahal bulamayıp hiç eğlenmeden giderler.

Binaları

Buranın binalarının hemen hepsi ahşap olup fakat pek güzel inşa olunmuşlardır.

Buranın sokaklarının en geniş tramvay hattının geçtiği sokaktır ki bu sokağın da bazı mevâki'inde tramvay arabasıyla bir diğer araba karşı karşıya gelse iki arabadan birinin geri dönmesi lâzım gelir.

Bura sokakları borçluların işine hiç gelmez. Mesela sokakta giderken bir borçlu alacaklısına tesadüf ederse kurtulmanın imkânı yoktur. Çünkü dar olduğundan borçlu geri kaçamaz ve bir tarafa da gizlenemez. Elhâsıl yakayı ele verir. Binâenaleyh borçlular buradan geçmeyip başka sokaklardan giderler.

Aksaray ahalsininin bir acîb tabiatları vardır.

Mesela herkes süprüntüsünü evinde biriktirir. Bura ahalsi ise bilakis süprüntülerini sokaklarda biriktirirler.

Tanzîfât memurları sokakların süprüntülerini görececek olsalar kaldırımları şübhesiz ise de her nasılsa göremiyorlar.

Kıraathâneleri

Burada bulunan bazı ashâb-ı hayr umûma hizmet olmak üzere mahsûsen kıraathaneler küşâd edip bu kıraathanelerde daima ta'mîm-i maârif için tavla ve dama ve iskanbil kağıtları bulundururlar.

Bundan mâ'adâ İstanbul gazetelerinin kâffesi bu kıraathanede bulundurulur.

Ahaliden bazıları oyun oynar. Bazıları da oyunları seyr eder. Bazıları da gazete okur ve bazıları da gazete okuyanları seyr eder.

Bu kıraathanelerde kahve fiyatı yirmi para ise de yerli müşteriler için on paradır. On paraya kahve içmek isteyen hanesini o civara nakletmelidir.

Mikdar-ı Ahali

Bura ahalsininin yaz mevsiminde mikdar kış mevsimi ahalsininin nısfı olduğu bir istatistik defterinden anlaşılmış ve bu hesaba göre bir hesap mütefennini kış mevsimi ahalsininin yaz

mevsimi ahalisinin iki katı olduğunu keşf etmiştir. Adeta buranın ahalisinin miktar geceler gibidir. Yazın azalır, kışın çoğalır.

Bundan mâ'adâ buranın ahali Ramazanda dört misli çoğalıp o halde artık ahaliyi haneler istîâb etmediğinden sokaklara dökülür.

Eğlence Mahalleri

Ramazan mevsiminde burada üç dört tane ortaoyunu açılır. Ve mehâmid-i ahlâkı tavsiye eder oyunlar oynanır. Fakat bu ortaoyunlarında her nasılsa aralıkda fassallığa dair bazı şeyler de oynandığı cihetle ahalinin bazıları fassallığa alıştıklarından iki kişi bir yere geldiği gibi hemen tramvayı zemm etmeye başlarlar.

YİNE BAŞ DAVASI

Yine Hayal gazetesiyle Mecmua-i Maârif cerîdesinin muhakeme olacaklarını geçende yazmış idik. Hayal gazetesi tarafından sahib-i imtiyaz Teodor Efendi ve Mecmua-i Maârif tarafından gazetenin müdürü Aleksan Sarrafyan Efendi Perşembe günü mahkeme-i cezâiyyeye gitmişler.

Bu defaki muhakemeye dair iki taraftan aldığımız havadis şunlardır:

Teodor Efendinin sözü şu imiş:

-Mahkemeye girdik. Ben “Aleksan’ı tanımam. Mecmuanın sahib-i imtiyazı İsmet Efendidir. Bu uşağı mıdır? Nedir? Onu da bilmem. Hem ben bunun namusuna dokunmaya tenezzül bile etmem” dedim. Aleksan tiril tiril titremeye başladı. Hele sonra biraz su içirdiler filan ettiler de akli başına geldi.

Aleksan Sarrafyan Efendinin sözü de şu imiş:

-Mahkemeye girdik. Kasap benden korktu. Aman efendim benim Aleksan Efendiye hürmet-i mahsûsam vardır. Aleyhinde söz yazmak benim haddime mi? Bendeniz Mecmua-

i Maârif gazetesi hakkında bir iki söz söyledim. Aleksan Sarrafyan Efendiye söz söylemek benim hatır ve hayalimden geçmez, dedi, tiril tiril titremeye başladı.

Hele biraz limonata içirdiler de azıcık aklı başına geldi. Ve derhal mahkemedan kaçtı.

İşte bu seferki muhakeme bundan ibaret olup bundan sonra muhakeme olacak olurlarsa yine yazarız.

Rivayete göre Pazartesi günü yine muhakeme olacaklarmış.

**

-Bugün yine nereye gidiyorsun? Ben seni birkaç gündür böyle görüyorum, erkenden gidiyorsun.

-Evet çarşıya gidiyorum.

-Her gün çarşıda ne işin var?

-Bizim mahdumu evlendireceğiz de...

-Hangi mahdumu? Beyi mi?

-Öyle ya! Başka oğlum var mı ya!?

-Yok sanki daha onun evlenecek vakti mi demek isterdim. Benim bildiğim daha o on altı yaşında. Bu vakitten hiç çocuk evlendirilir mi?

-Mürüvvetini görmek istiyorum.

-Mürüvvetini görmek istiyorsun ama daha erken...

-Erken olsun geç olsun. Bugün yarın ömrüm tamam olacak, bari sağlığımda ev bark edeyim...

-Maaşı filan ne kadar?

-Adam onun maaşından ne olacak?

-Geçinecek kadar maaşı yok mu?

-Geçinecek kadar mı? Hiç o kadar çocuğun geçinecek kadar maaşı olur mu?

-Geçinecek kadar maaşı olmazsa nasıl olur?

-Adam onların iki boğazından ne olacak? Onlar için fazla masraf edilecek değil ya!

-Demek ki şimdi geçinecek kadar maaşı yok.

-Canım şimdi onun maaşı kırk beş kuruş. Elbette onunla geçinilmez ya!

-Kırk beş kuruş mu? Acayip!...

-Bunun taaccüb edilecek yeri neresi?

-Kırk beş kuruş maaşlı adamın evlenmesi nasıl olur? Evlenmeyi çocuk mu istiyor?

-Yok!.. Onun bir şey söylediği yok. Ben mürüvvetini görmek istiyorum.

-İstiyorsunuz ama biraz da onların geçinmesini düşünmeli!

-Canım dedim ya! Şimdiki halde benim kazandığım bana da yeter onlara da...

-Allah esirgesin ya siz gözünüzü yumacak olursanız...

-Artık ben orasını düşünemem. Ben öldükten sonra başlarının çaresini kendileri görsünler...

**

Geçenlerde bir iki hanım bir arabaya râkiben seyir yerinde gezinirlerken arabacının haberi olmaksızın arabadan inip kaçtıkları ve arabacının bir hayli saatler arabanın içindedirler zannıyla muttasıl dolaştırmakta olduğu ve sonradan işe vâkîf olmuş ise de işi işten geçtikten sonra bir şey fayda vermeyeceğini anlamıştır.

Bunun üzerine arabacı esnafı veyahud gürûhu bir meclis-i mahsûs teşkil ederek bundan böyle arabaların kapılarına birer asma kilit ta'lik ve müşteri derûnuna girdiği anda kilitlemek üzere beyinlerinde karar verdikleri mesmû'umuz olmuştur.

İşte gördünüz mü bu esnafın dirayetini! Aferin böyle olmalı.

Bazı sandıkkârların odalarına da böyle birer kilit vaz' olunarak sandıkkâr içeriye girdiği halde odanın üzerine kapanılması dahi mûcib-i hasenâttır.

**

-Artık Mecmu'a-i ma'ârif'in başı her gazeteyi dolaşıyor.

-Bu sefer de hangi gazete almış?

-Terakki gazetesi.

-Ben görmedim ya.

-Cuma günkü nüshasının üçüncü sahîfesinde borsa fiyatının üzerine yazmış.

-Sanki bundan ne çıkarmak istemiş? Borsa ile Mecmu'a-i ma'ârif'in ne münasebeti var? Yoksa oraya da mı Mecmu'a-i ma'ârif'in borcu varmış.

-Artık orasını bilmem. Lakin bana kalırsa öyle olmamalı. Terakki'nin borsasıyla Mecmû'anın borsaları birbirine muhalif değil miydi ya! İşte Terakki burasını düşünmemiştir de Mecmu'a-i ma'ârif'le kendi borsasının fiyatları mutabık gelmek için Mecmû'nın borsasını aynen almıştır zannedirim.

-Aferin Terakki!

Sahîhen bunu Terakki güzel düşünmüş. Bâri Şarkın İstanbul vukûâtını filan da alsa da halk ikisi birbirine mutabık havadis görse!...

**

MUHAVERAT

-Lakin Őu tramvay beygirlerine pek ziyade eziyet ektiriyorlar!

-Yine ne oldu?

-Geçen gün bir beygir sokağın orta yerine upuzun yatıverdi.

-Öyleyse o beygirleri Bođaziçi vapurlarının kamaralarında iŐletmeli!..

**

-Baba bu kimyacılar ne yaparlar?

-Oğlum bir Őeyin eczasını hallederler. Mesela suyu hallederler de içinde ne var ne yok hepsini birer tarafa ayırırlar.

-Öyleyse demek ki bizim palto da bir kimyacı eline geçmiş.

-Niçin?

-Baksana yüzü ile astarı birbirinden ayrılmıŐ!

**

BİR GAZETE İDAREHANESİNDE

-Sen benim kömür maĝazamı ilan etmiŐsin.

-Evet.

-İlan et diye kim dedi?

-Ben dedim.

-Tuhaf! Sen benim iŐime niÇin karıŐıyorsun? NiÇin ilan ediyorsun?

-Sen benim abonem deĝil misin? İŞte onun işin ilan ettim. Hem ben salt seni deĝil bütün abonelerimin ne sanatları varsa ilan edeceĝim.

-İyi ya ne hakkın var?

-Mademki gazeteme abone oldun sana bir insaniyyet edeceĝim.

-Ben senin insaniyyetini istemem.

-Sen istemezsin ama ben isterim. Borcumdur, ilan edeceĝim.

-Ya ben senin ilanını istemiyorsam...

-Sen isteniyorsun ama benim gazetede boŐ yer var, istiyor.

**

-Ne oldu eline?

-Of!.. Kestim..

-Biraz  r mcek bul da koy.

-Nereden bulayım  r mceĝi?

-Örümcek kıtlıĝına mı uĝradım be? Postahaneye git, duvardan biraz örümcek al.

-Orada var mı ya?

-Sen gişeye bak. Bin kişi parmağını kesse oradaki örümcekler yeter.

**

-Çocuğu nereye götürüyorsun?

-Okutmaya götürüyorum. Dün korkmuş da...

-Neden korkmuş?

-Ava gitmişti de tavşandan korkmuş!

KİNÂYÂT

Âlâm-ı aşkiyyeden rehâyâb olmak için hüsn-i ahlâk ile mütehallika bir kadın ile izdivac fırtına arasında bir liman bulmak ve sû-i ahlak ile muttasıfa bir kadın ile izdivâc liman içinde fırtınaya tutulmak gibidir.

**

Fırsat bir meyve gibidir. Ağacında hemen resîde-i kemâl olunca koparılmalıdır. Yere düşerse işe yaramaz.

Tekrar ağacına konup da yeniden vakt-i kemâle erişmesi mümkün değildir.

**

Te'sîrât-ı aşkıyyeyi erken hissedip de geç evlenmek sabahleyin latif nağmesi işitilen
bir kuşun akşam sofrasında kebabını yemek gibidir.

**

Fena kadınların en muzır uzuvları lisanlarıdır.

**

Kadınların güzellikleri vaktinde keyifleri de güzeldir.

**

Kadınlar revâiyih-i tayyibe sürünmedikleri vakit daha güzel bir koku neşrederler.

**

Agob Baronyan

**

İLAN

Sâbık Dârülfünûn müdürü Hasan Tahsin Efendi ile Mahkeme-i ticaret Birinci Meclisi Zabıt Kâtibi Mahmud Nedim Efendinin Maarif Nezâret-i Celîlesinden olunan sipariş üzerine tercüme ettikleri Kimyâ-yı Zirâat nâm kitâb-ı müfîd bu kerre tab' olunup iki çeyrek fiyatla her yerde satılmaktadır.

Bu kitabın mekteplerde okunması mukarrer olduğu gibi tavr-ı ifadesi pek güzel olup ta'bîrât-ı fenniyyeden âzâde bulunmasıyla herkes anlar.

**

Yadigâr nâmındaki eserin birinci cüz'ü olan Sevda Kurbanları nâm hikaye tab' olunmuş ve her yerde yüz paraya satılmakta bulunmuştur.

(İzzet Efendi'nin matbaasında tab' olunmuştur.)

SÖZLÜK

Acîb acayip, tuhaf.

Âlâm-ı aşkıyye aşk elemeleri.

Ashâb-ı hayr hayır sahipleri.

Âzâde uzak, özgür.

Beyn ara.

Derûn iç, içeri.

Fassal dedikoducu.
Hürmet-i mahsûsa özel saygı.
İnsâniyyet insanlık.
İstîâb etmek almak, sığdırmak.
İzdivâc evlilik, evlenme.
Kâffe tüm, bütün.
Kitâb-ı müfid yararlı kitap.
Mâ'adâ başka, dışında.
Mahdûd sınırlandırılmış, çevrelenmiş.
Mahkeme-i cezâiyye ceza mahkemesi.
Mahsûsen özellikle, hele hele.
Meclis-i mahsûs özel meclis.
Mehâmid-i ahlâk ahlakın övünülecek yanları, iyi ahlak.
Mesmû' olmak duyulmak, işitilmek.
Mevâki' mevkiler, yerler.
Mikdâr-ı ahâlî nüfus.
Muhâverât konuşmalar, söyleşiler.
Mukarrer olmak kararlaştırılmak.
Muttasıfa sıfatlanmış, özelliğinde olan.
Mülâkât etmek karşılaşmak.
Mütefennin uzman.
Mütehallika ahlaklı, huylu.
Râkiben binerek.
Re'sülmâl anapara.
Rehâyâb olmak kurtulmak.
Revâiyih-i tayyibe güzel kokular.

Sahîhen gerçekten.

Sû-i ahlâk kötü ahlak.

Ta'birât-ı fenniyye teknik terimler.

Ta'lîk asma.

Taaccüb etmek şaşırmaq.

Tab' olunmak basılmak.

Tavr-ı ifâde ifade biçimi.

Te'sîrât-ı aşkıyye aşkın etkileri.

Vaz' olunmak konulmak.

Zemm etmek kötölemek.